

Kései sirató

Búcsú Juhász Györgytől

Széljegyzeteket fűzni nekrológokhoz nem szokásos, de sajnálatos módon, ha késve is, Gyuritól el kell búcsúznom. Többször nekimerészkedtem, hogy megfogalmazzam veszteségérzetemet, de az írás nem ment. A szörnyű hír, hogy elhunyt a barát, a pályatárs, a határon túli magyar kisebbségek autonómiatörekvéseinek fáradhatatlan támogatója – a közíró, hungarológus, irodalomtörténész, a délszláv térség kutatója, a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archivum (Retörki) tudományos főmunkatársa –, letaglózott, és azóta is fogva tart. Miután meghalottam a hírt, újraolvastam az Aracs folyóiratban vele készült interjút: *Meg kell állítani a népeségfogyást, az elvándorlást és az asszimilációt* – amely, nem tudok szabadulni a gondolattól, akaratlanul is Gyuri szellemi végrendeletévé vált. Lehetséges, hogy az interjúban megfogalmazott üzenetét számadásnak, programnak szánta, ezt sohasem tudjuk meg, de váratlan halálával üzenete szellemi végrendeletévé vált számunkra. Elvégre az alkotó ember, amilyen Juhász Gyuri is volt, műveiben fejezi ki végakarátát.

Mielőtt a végzet szíven ütötte volna, levelet küldött nekem, talán legutolsó magyar autonómiatervezetének vázlatát. A közelmúltban őt, az autonómiákat bemutató írása jelent meg az Aracsban. Utolsó találkozásunkon megállapodtunk abban, hogy a nyár folyamán visszatérünk az autonómiák kérdésére, jöllehet tisztában voltunk vele mindketten, hogy az idők nem kedveznek erőfeszítéseinknek. Valljuk be ezekben a szomorú percekben, hogy nemcsak nem kedveznek, de sokkal inkább az elhallgatás a jellemző. Ha nyílt elutasításról nem is beszélhetünk, sokan azok is, akik szavakban az autonómiák szükségessége mellett nyilatkoztak, önmagukban már rég feladták az értük való küzdelmet,

elfásultak, belefáradtak. Nem úgy Juhász Gyuri, aki képtelen volt belenyugodni abba, hogy a kedvezőtlen politikai széljárás miatt a magyarság feladja ősi szállásterületeit. Nincs szükség az én tanúvallomásomra, hogy bár az idő és körülmények késleltetik terveink valóra váltását, Gyuri az utolsó pillanatig sem adta föl hitét.

Ismeretségünk-barátságunk valamikor az 1990-es évek elején a Magyarok Világszövetségében kezdődött, később az Aracs című folyóirat munkatársaként fogalmaztuk meg egymásnak és magunknak nemzetmentő gondolatainkat, amelyek az utóbbi időben a magyar kisebbségek autonómiatörekvéseinek szinte rögeszmés vállalásában csúcsozódtak ki. Odafentről bizonyára sok mindent másként látni, mint idelent, de tudom, hogy ha a barátunknak jut ideje, hogy feltárja, lajstromozza, értékeli tusakodásainkat ideleln, hogy szívtelen, érzéktelen, semmiemberek fosztanak meg bennünket ma is a tisztességes élettől, állhatatosan kitart korábbi elképzelése mellett. És ha kérdéseinkre, melyeket szeretnénk feltenni neki, nem is tud válaszolni, ő maga, illetve szellemi égi mása, a maga csökött állhatatosságában a sérelmek és megpróbáltatások ellenére kitartásra biztat bennünket. Csak azt akarom mondani, hogy halálával Gyuri nem hajózott ismeretlen világtengerekre, hanem tükröt tart elénk. Sajnálatos módon halálával az a pályáiv megtört, amely alapvetően a kisebbségi magyar autonómiák megteremtésére irányult.

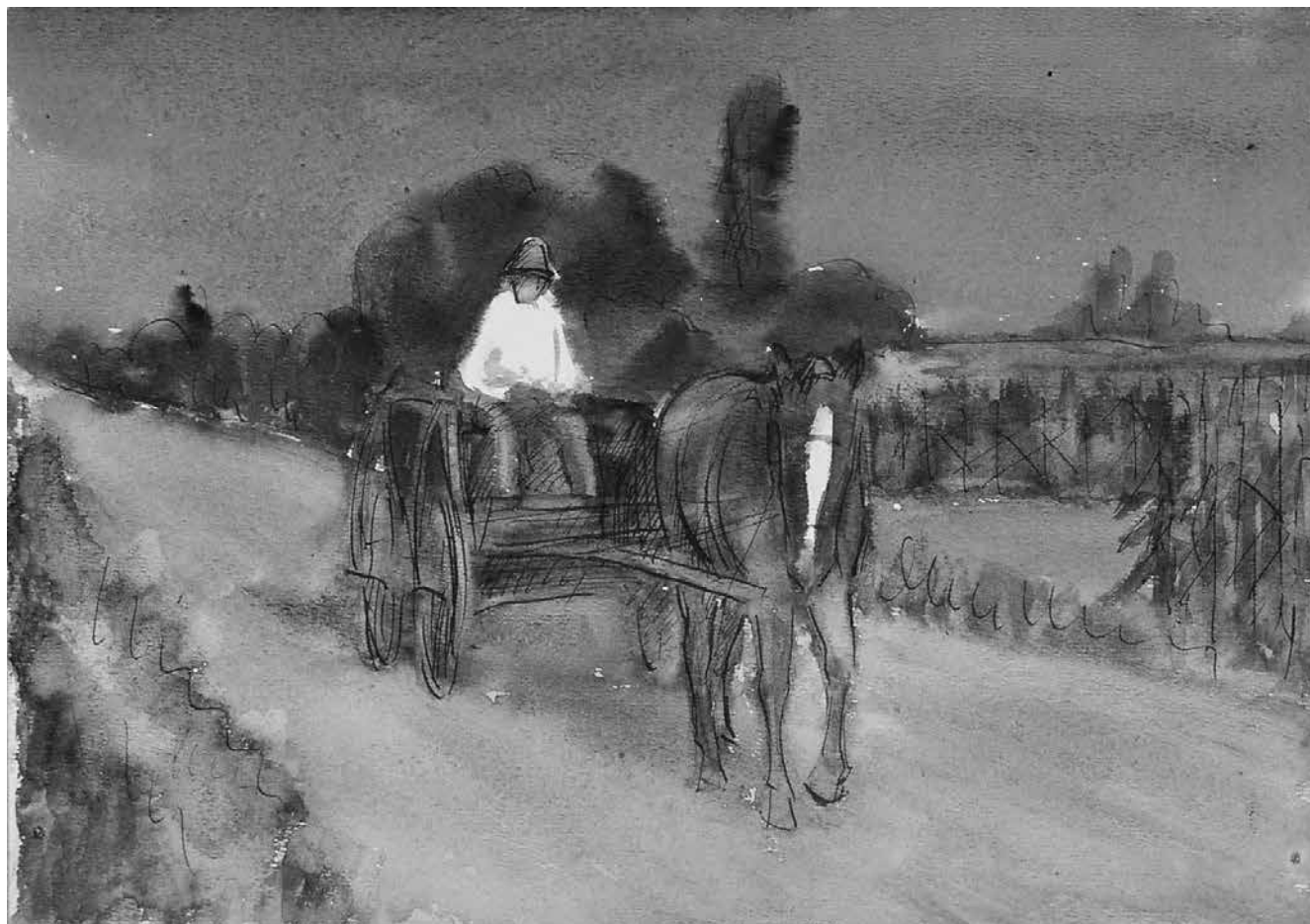
A róla szóló megemlékezések „szellemi végrendeletének” nem adnak hangot, ezt hiányolom, viszont tisztességgel felsorolják mindazt, ami hozzánk – vajdasági magyarokhoz – fűzte: 1977-től 1979-ig az Újvidéki Egyetem magyarországi posztgraduális ösztöndíjasa volt. 1981 és 1988 között a Ljubljana-i Egyetem Összehason-

lító Nyelvészeti és Orientalisztikai Tanszékének első magyarországi vendégoktatója, a magyar lektorátus alapítója. 1985-ben elkészítette a Maribori Egyetem Magyar Tanszékének az oktatási programját. 2004-től 2009-ig az Eszéki Egyetem Idegen Nyelvi Tanszékének vendégprofesszora. Több mint száz publikációja és számos kötete (köztük az *Utak és útvesztők*, a *Mikor kezdődik a XXI. század?*, a *Mezsgyén*) jelent meg.

Azt mondják, csak látogató utasként jövünk a világra. Az elmúlás szomorú gondolatán nehezen tudom túltenni magamat. Gyuri úgy él bennem, mint aki tele van tenni akarással. Nemzete sorsáért aggódó, felelős tudós, gondolkodó író, felelős politikus volt.

Mindaddig tesszük a dolgunkat, amíg a nagy vadász meg nem húzza a tévedhetetlen ravaszt.

Halálának körülményeiről, előzményeiről nem tudok semmi bizonyosat. Annyit tudok, hogy gondolatait sokszor félreértették, tetteit félremagyarázták, nem egy programadó eszméltető írását lekicsinyelték, akikhez szólni kívánt, talán el sem olvasták. Úgy érzem, az a szomorú és nyomasztó kötelesség hárul rám, hogy a barátok, kortársak, tanítványok után én is búcsút vegyek tőle. Búcsút vegyek abban a folyóiratban, amelynek szorgos munkatársa volt, s amelynek lapjain teljesíteni igyekezett azt a feladatot, amely mindnyájunk vállát (lelkét) nyomja. Szomorú szívvel próbáljuk számba venni Juhász Gyuri távozásával előállt veszteségünket, hogy mennyi tudástól, értéktől, hittől és erőtlől fosztott meg (ismételten) a sors bennünket.

Hazafelé